

REPUBLIKA SLOVENIJA

DRŽAVNI ZBOR

Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke

Šubičeva ulica 4, 1000 Ljubljana

t: 01 478 95 30, f: 01 478 98 77, e: ps-sds@dz-rs.si, www.dz-rs.si

Ljubljana, 5. junij 2025

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE

Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide

Milan Jakopovič, predsednik

ZADEVA: ZAHTEVA ZA SKLIC NUJNE SEJE ODBORA ZA DELO, DRUŽINO, SOCIALNE ZADEVE IN INVALIDE

Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke zahteva, da se na podlagi drugega odstavka 48. člena, v povezavi z 32. členom Poslovnika državnega zbora, skliče nujna seja Odbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide z obravnavo naslednje točke:

»Staranje prebivalstva, upad rodnosti in razgradnja državne demografske politike pod vlado dr. Roberta Goloba«

I. Obrazložitev

Slovenija je danes pred eno največjih razvojnih in civilizacijskih preizkušenj - demografsko zimo, ki postaja vse bolj resnična in z vsakim letom bolj akutna. Kljub dolgoletnim opozorilom stroke, številnim opozicijskim pobudam in širokemu zavedanju v javnosti, da imamo v Sloveniji že več kot štiri desetletja prenizko rodnost (v povprečju le 1,6 otroka na žensko), aktualna vlada pod vodstvom dr. Roberta Goloba ne le da ni uvedla nobenega resnega ukrepa, ampak je celo ukinila ključno institucijo za reševanje teh izzivov – Urad vlade Republike Slovenije za demografijo (v nadaljevanju: Urad za demografijo).

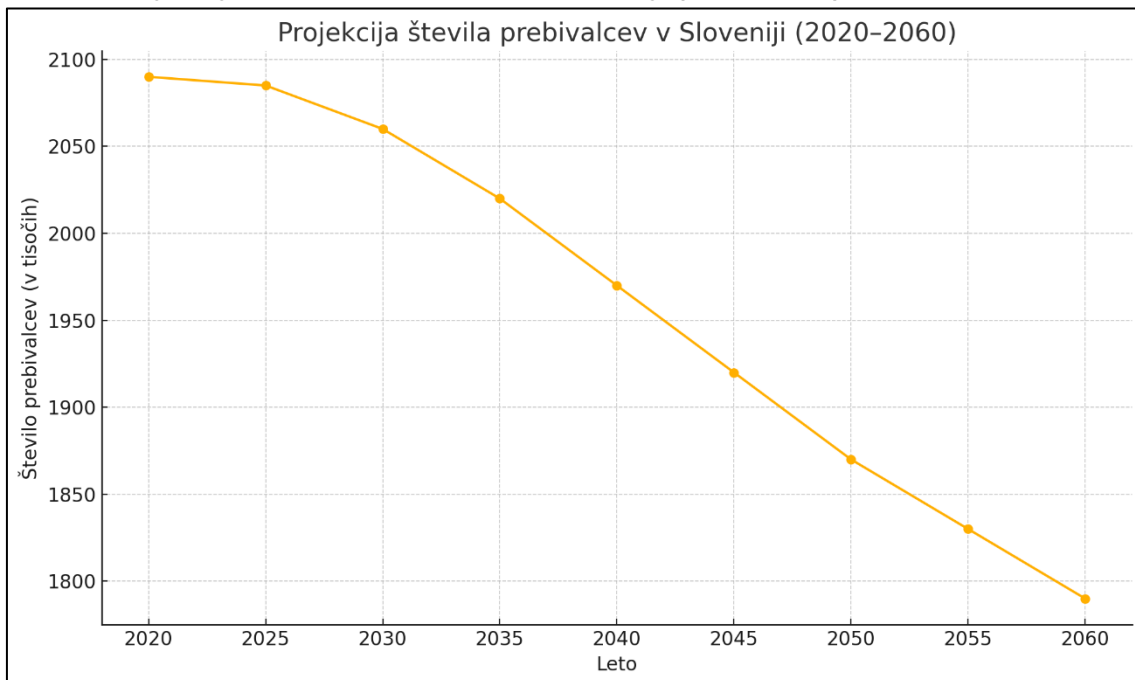
Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (v nadaljevanju: SURS) se je demografska kriza v letu 2023 še poglobila. V Sloveniji se je rodilo le 16.989 otrok, kar je najmanj po letu 2003 in kar 638 manj kot leto prej. Umrlo je 21.540 ljudi, kar pomeni, da je bil naravni prirast ponovno negativen – znašal je – 4.551 oseb oziroma – 2,1 na tisoč prebivalcev. To je že sedmo zaporedno leto, ko Slovenija beleži več smrti kot

rojstev. Povprečna starost umrlih moških je znašala 75,2 leta, žensk pa 82,6 leta, pričakovana življenjska doba novorojenčkov pa je bila 78,9 leta za dečke in 84,7 leta za deklice. Kljub rahlemu izboljšanju pričakovane življenjske dobe ti podatki potrjujejo dolgoročno nevaren trend, saj se slovensko prebivalstvo stara in zmanjšuje, kar neposredno ogroža stabilnost ključnih državnih podsistemov. Naravnega obnavljanja prebivalstva že vrsto let ni, politika vlade dr. Roberta Goloba pa temu ne sledi z ustreznimi ukrepi.

Tudi projekcije kažejo, da bo delež starejših od 65 let v prihodnjih desetletjih presegel 31 %, število prebivalcev pa bo začelo padati že po letu 2024. Hkrati se že zdaj povečuje odvisnost delovno aktivnega prebivalstva od starejših, kar neposredno ogroža vzdržnost pokojninske in zdravstvene blagajne, trg dela, šolstvo in druge javne podsisteme.

Demografska kriza v Sloveniji ni le dolgoročna nevarnost, temveč že danes pomeni resnično grožnjo gospodarski in socialni stabilnosti države. Kot kaže spodnja analiza, bo do leta 2060 Slovenija izgubila skoraj 300.000 prebivalcev, kar bo vplivalo na vse segmente družbe – od gospodarstva do kulture.

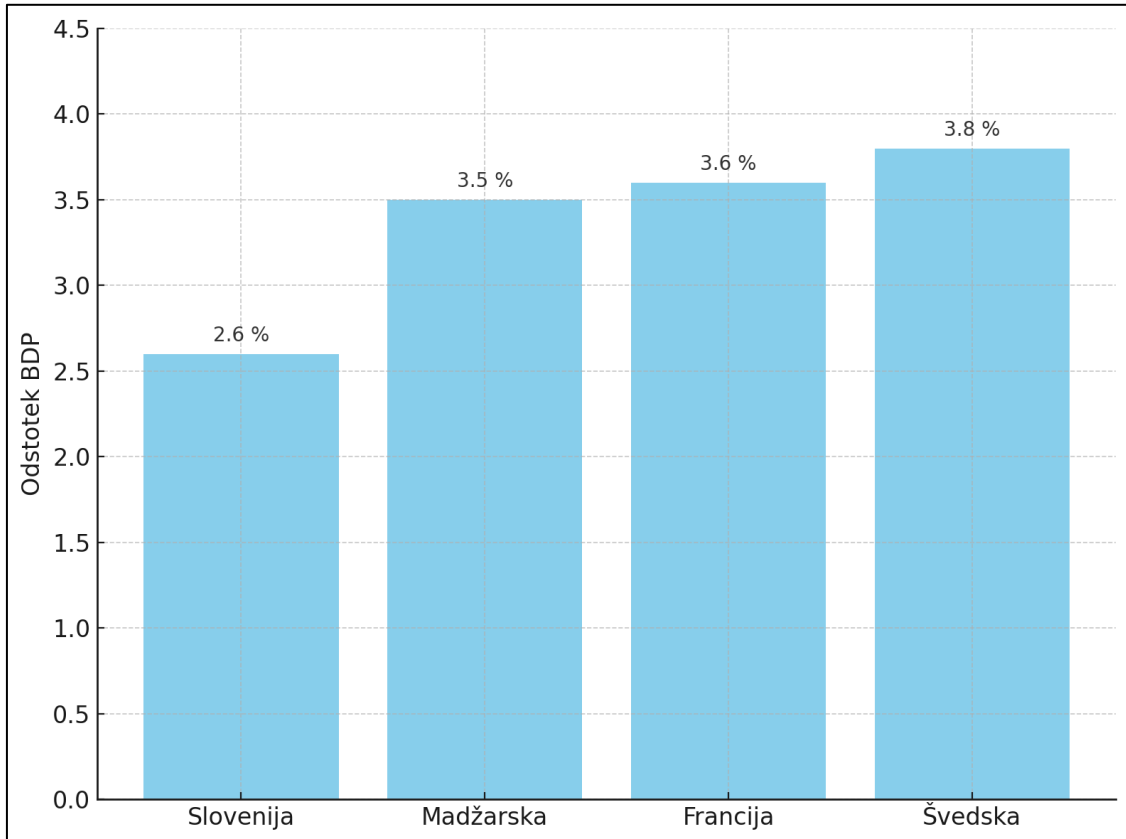
Graf 1: Projekcija števila prebivalcev v Sloveniji (2020–2060)

Vir: Eurostat, 2023.

Če danes ne sprejmemo strateških odločitev, bomo čez 10–15 let soočeni z drastičnim krčenjem aktivnega prebivalstva, kar bo neposredno vplivalo na razpoložljivost delovne sile. Podjetja bodo imela težave pri zaposlovanju, zdravstveni sistem bo kadrovsko podhranjen, hkrati pa bo vse več starejših oseb odvisnih od javnih storitev.

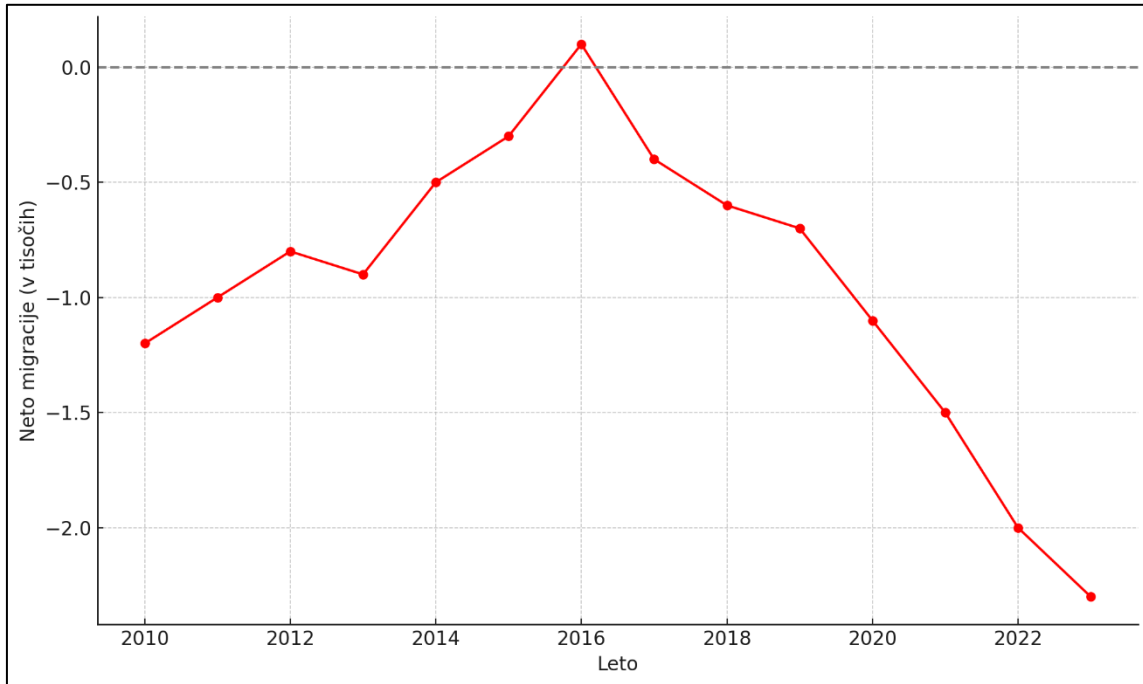
Po podatkih Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) Slovenija že danes sodi med države z najnižjim deležem javnih izdatkov za družinsko politiko manj kot odstotek BDP. V letu 2022 je Slovenija za ta namen namenila le 2,6 % BDP, medtem ko Madžarska 3,5 %, Francija 3,6 %, Švedska pa 3,8 %.

Graf 2: Primerjava javne porabe za družine in otroke kot odstotek BDP v izbranih

Vir: OECD Family Database

Vlada dr. Roberta Goloba kljub opozorilom niti v Programu stabilnosti niti v prenovljenem Načrtu za okrevanje in odpornost ni predvidela posebnih demografskih ukrepov. Posledica je popolna odsotnost dolgoročnih ciljev na področju demografije.

V letu 2023 se je nadaljevalo neto izseljevanje mladih. Iz Slovenije se je v tujino odselilo 5.342 oseb, starih med 20 in 35 let, večinoma visoko izobraženih. Gre za izgubo človeškega kapitala, ki ga Slovenija nikakor ne more nadomestiti brez usklajene strategije in spodbud za vračanje izseljencev.

Graf 3: Neto migracije oseb med 20–35 let (2010–2023)

Vir: Statistični urad Republike Slovenije: Selitveni prirast po starosti, spolu in letu

Zaskrbljujoče je tudi dejstvo, da kar 56 % parov v Sloveniji z enim otrokom ostane pri tej odločitvi, večinoma zaradi finančnih razlogov, kar potrjujejo podatki raziskave EVS (European Values Study, 2018). To je neposredna posledica neustreznih stanovanjskih in davčnih politik.

Stanovanjska politika, ki jo vodi vlada dr. Roberta Goloba, je tudi popolnoma zanemarila mlade družine, saj ni razpisov za spodbujanje družinske gradnje ali za mlade kupce prvega stanovanja.

Medtem ko so evropske države, kot sta Italija in Nemčija, uvedle posebne dodatke za drugo in tretje rojstvo, vlada dr. Roberta Goloba še ni pripravila niti osnutka ukrepov za dvig rodnosti. Slovenija ostaja na 1,58 rojstva na žensko, kar je bistveno pod pragom 2,1 rojstva, potrebnega za naravno reprodukcijo.

Na poslabšanje demografske slike vpliva tudi visoka stopnja prekarnosti. Po podatkih Eurostata je v Sloveniji skoraj 25 % mladih zaposlenih v nestalnih oblikah dela (pogodbe za določen čas, študentsko delo), kar onemogoča načrtovanje družine. Vse več mladih se zato odloča za odhod v tujino.

Dodatno je problematična tudi aktualna davčna politika. Vlada dr. Roberta Goloba je namreč ukinila načrtovane razbremenitve, ki so bile ključne za mlade družine in srednji razred.

Namesto da bi država okrepila prizadevanja za dvig rodnosti in ustvarjanje družinam prijaznega okolja, je vlada dr. Roberta Goloba sprejemala ukrepe, ki povečujejo obremenitve družin, kot so:

- znižanje splošne dohodninske olajšave;
- zamrznitev cenzusov za otroške dodatke in državne štipendije, zaradi česar številne družine izgubijo pravico do socialnih transferjev;
- opustitev progresivnega razbremenjevanja družin z več otroki;
- podražitve življenjskih stroškov in uvedba novih dajatev (npr. obvezni zdravstveni prispevek, prispevek za dolgotrajno oskrbo).

Z ukinitvijo davčnih spodbud za naložbe v dolgoročno varčevanje ter z zvišanjem obdavčitve kapitalskih dobičkov vlada dodatno demotivira mlajše generacije, ki želijo varno in stabilno prihodnost. To dolgoročno zmanjšuje tudi gospodarsko aktivnost in davčno osnovo.

Po podatkih Gospodarske zbornice Slovenije (GZS) in analizi OECD se davčni primež v Sloveniji v zadnjih letih povečuje. Zaradi povečanja davčnega primeža bodo zaposleni v obdobju 2023–2026 občutili zmanjšanje neto prejemkov. Po ocenah GZS bodo zaposleni z minimalno bruto plačo v tem obdobju izgubili približno 2.100 evrov neto dohodka, zaposleni s povprečno plačo okoli 3.600 evrov, tisti z dvakratnikom povprečne plače pa celo do 5.200 evrov.

Slika 1: Vpliv novih obremenitev na prejemke zaposlenih od 2023 do 2026

Vir: GZS in RTV.

GZS opozarja, da se bo z uvedbo novih obremenitev, kot je prispevek za dolgotrajno oskrbo, davčni primež še povečal. Za zaposlene z minimalno bruto plačo naj bi se davčni primež povečal za 3,2 odstotne točke (s 37,2 % na 40,4 %), za prejemnike povprečne plače za 2,8 odstotne točke (s 43,3 % na 46,1 %), za prejemnike dvakratnika povprečne plače pa za 2 odstotni točki (z 48,1 % na 50,1 %).

Vlada dr. Roberta Goloba se je tako aktivno odrekla vsaki razvojni demografski politiki, ki bi bila usmerjena v izboljšanje pogojev za mlade družine in spodbujanje odločanja za otroke. Pri tem ignorira večletne raziskave, ki potrjujejo, da si večina mladih parov v

Sloveniji želi več otrok, vendar se zaradi negotovega trga dela, stanovanjskih razmer in previsokih stroškov življenja ne odločajo za družino ali več kot enega otroka.

Zato ne preseneča, da je bila ena osrednjih prioritet Urada za demografijo tudi priprava paketa ukrepov za demografsko konkurenčno Slovenijo, ki bi vključeval:

- univerzalni otroški dodatek,
- dodatne davčne olajšave za družine z več otroki,
- subvencionirane stanovanjske kredite in najemnine,
- vzpostavitev demografskega računa za novorojence in
- reforma šolskega sistema v prid družinskim vrednotam in vzgoji za odgovorno starševstvo.

Urad za demografijo, ki je imel sedež v Mariboru in je bil eden redkih decentraliziranih vladnih organov, je imel jasno poslanstvo, ki je bilo razvijati, usklajevati ter izvajati celovite demografske politike na ravni države. Ukvarjal se je z vprašanji rodnosti, staranja, izseljevanja mladih, migracij, medgeneracijskega sodelovanja in družinske politike kot razvojnega izziva – ne zgolj socialnega stroška. Z ukinitvijo Urada za demografijo je vlada dr. Roberta Goloba poslala jasno sporočilo, da demografska prihodnost slovenskega naroda zanjo ni prednostna naloga.

Vse to je ostalo nerealizirano ali celo povsem prezrto. Prav tako je vlada dr. Roberta Goloba ukinila tudi demografske promocijske kampanje, ki so poudarjale pomen družine in otrok kot vrednote, ter prekinila sodelovanje z nevladnimi in znanstvenimi institucijami, ki so že izvajale analize in projekte na področju rodnosti in demografskih trendov.

Demografska kriza ni le vprašanje prihodnosti – je realnost sedanosti. Številni kazalniki so danes pod evropskim povprečjem, medtem ko sosednje države (npr. Madžarska, Poljska, Avstrija) že več let uvajajo resne finančne in strukturne spodbude za rojstva, mlade družine in vračanje izseljenih državljanek in državljanov.

Vlada dr. Roberta Goloba pa se namesto tega ukvarja z ideološkimi temami, z razdeljevanjem milijonov evrov izbranim nevladnim organizacijam, nakupi 13.000 računalnikov, nakupom podrtije na Litijski in poroštvi za energetske družbe, hkrati pa zavrača vse opozicijske predloge za izboljšanje pogojev za državljanke in državljanke ter družine.

Potrebno je jasno poudariti, da bo brez vzpostavitve učinkovite državne demografske politike Slovenija čez nekaj desetletij postala dežela z zelo staro populacijo, praznimi regijami in nevzdržnim socialnim sistemom. Vlada dr. Roberta Goloba ignorira problem, ukinja institucije in duši vsako konstruktivno pobudo opozicije. Prav tako v mandatu vlade dr. Roberta Goloba in trenutnega sklica Državnega zbora Republike Slovenije ni bilo resne razprave o demografskih izzivih, ki bi bila predlagana s strani koalicije. Kljub temu, da so demografski trendi jasni in opozarjajo na nujnost ukrepanja, koalicija ni predlagala konkretnih predlogov, rešitev ali strategij za reševanje tega vprašanja.

Upošteva vse navedeno, je sklic nujne seje Odbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide nujen – ne zaradi opozicije, temveč zaradi odgovornosti do prihodnosti slovenskega naroda. Če se vlada dr. Roberta Goloba ni pripravljena zresniti, mora storiti vsaj Državni zbor Republike Slovenije.

II. **Odboru za delo, družino, socialne zadeve in invalide predlagamo, da po končani razpravi sprejme naslednje sklepe:**

1. Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide poziva Vlado Republike Slovenije, da v roku treh mesecev od sprejetja tega sklepa pripravi celovito demografsko strategijo, v kateri se določijo cilji, kazalniki in ukrepi za reševanje demografske krize.
2. Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide poziva Vlado Republike Slovenije, da v roku dveh mesecev od sprejetja tega sklepa predloži poročilo o posledicah ukinitve Urada Vlade Republike Slovenije za demografijo in oceni, ali in kako se izvajajo naloge, ki so bile v njegovi pristojnosti.
3. Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide poziva Vlado Republike Slovenije, da v roku treh mesecev od sprejetja tega sklepa pripravi in sprejme celovito nacionalno strategijo za reševanje stanovanjske problematike mladih. Strategija naj vključuje konkretne ukrepe za povečanje dostopnosti in cenovne dosegljivosti stanovanj za mlade ter ukrepe za spodbujanje njihovega stanovanjskega osamosvajanja.
4. Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide poziva Vlado Republike Slovenije, da v roku treh mesecev od sprejetja tega sklepa pripravi in sprejme ukrepe za davčno razbremenitev družin, zlasti družin z več otroki, vključno s t. i. družinskimi dohodninskimi olajšavami.
5. Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide poziva Vlado Republike Slovenije, da v roku treh mesecev od sprejetja tega sklepa preuči možnost uvedbe demografskega računa za novorojenčke in o tem poroča Odboru za delo, družino, socialne zadeve in invalide.

V imenu predlagatelja bo zahtevo za sklic nujne seje Odbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide predstavila poslanka Anja Bah Žibert.

III. **Predlagatelji nujne seje Odbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide predlagamo, da na sejo odbora povabite:**

- predsednika vlade dr. Roberta Goloba,
- ministra za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Luko Mesca,
- ministra za finance Klemna Boštjančiča,
- ministra za solidarno prihodnost Simona Maljevca,
- predsednika Družinske pobude Tomaža Meršeta,
- nekdanjega v. d. direktorja Urada vlade RS za demografijo mag. Danila Lončariča.

IV. Priloge – dostopno na:

- Lani umrlo manj prebivalcev kot leto pred tem (<https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/12934>).
- Manj rojenih kot umrlih v vseh mesecih leta 2024 (https://www.stat.si/StatWeb/news/Index/13430?utm_source=chatgpt.com).
- Rojeni in umrli (https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/95?utm_source=chatgpt.com)
- Poziv Vladi RS, Državnemu zboru in pristojnim ministrom za takojšnjo ustavitev nalaganja vedno novih dodatnih obremenitev družinam (https://slosolar.si/wp-content/uploads/2023/11/PozivVladi_ZaKonecPovecevanjaObremenitevDruzin_23102023_1.pdf).
- Družinska pobuda: predlog novele zakona za večino družin ne prinaša nič (<https://www.druzina.si/clanek/druzinska-pobuda-predlog-novele-zakona-za-vecino-druzin-ne-prinasa-nic>).
- Družinska pobuda: »Predlog novele zakona za večino družin ne prinaša nič« (<https://media.gzs.si/gzs-z-ustrezno-razbremenitvijo-strosov-dela-do-boljsih-plac-zaposlenih-in-vecje-konkurencnosti-slovenskega-gospodarstva/>).
- Obdavčitev plač v Sloveniji med najvišjimi v OECD (<https://data.si/blog/obdavcitev-plac-v-sloveniji-med-najvisjimi-v-oecd/>).
- Z novimi spremembami bodo plače le še dodatno obremenjene (<https://www.domovina.je/z-novimi-spremembami-bodo-place-le-se-dodatno-obremenjene>).
- Raziskava OECD: slovenska plača lani še bolj obdavčena (<https://forbes.n1info.si/novice/raziskava-oecd-kaksen-je-davcni-primez-za-slovenskega-delavca/>).

Jelka Godec

vodja poslanske skupine